

Uredništvo je na sestanku 6. decembra 1996 odločilo, da se ob soglasju avtorja in recenzentke objavi tudi recenzija tega prispevka.

At the meeting of the Editorial Board on December 6, 1996, it was decided that with the agreement of the author and the reviewer, the review would be published accompanying the article.

Recenzija prispevka

Notes on Slovene and Slavic Etymology

1.0 Ta kratki prispevek uvodno napoveduje kritične pripombe k (drugemu delu) Bezlajevega etimološkega slovarja, ki naj bi bile mišljene kot nakazovanje usmeritev pri prihodnjih raziskavah, in poudarja pomembnost slovenskega gradiva za primerjalni in historični študij slovanskih jezikov in prek tega tudi za indoevropistiko, vice versa pa pomen/vlogo ide. dejstev pri reševanju slavističnih vprašanj. Vse to ponašarja na naslednjih primerih: 1. *kr̥ma I/II*, *Krma III*, 2. *kāšelj*, 3. *ógenj*, 4. *óglje*.

2.0 Pregled obravnavanih besed

2.1.1 *kr̥ma I* 'pabulum': Pri tem geslu se pisec strinja, da je etimologija besede v grobem pravilna. V nadaljevanju sledijo samo namigi (ne pa tudi konkretne rekonstrukcije) o besedotvorni različnosti pri Bezlaju citiranih besed (č. *krmě*, sh. *křme*, *-ta* 'svinja', coll. *křmād*), tj. o besedotvorju, ki ga ta slovar tudi drugod praviloma eksplicitno ne izpostavlja, ampak mu pogosto zadošča korenska identifikacija. Razlaga semantičnega izhodišča ne vnaša bistveno novih sklepov. Še najbolj konkretno (vendar ne novo) je dopolnilo, da etimološka zveza z lit. *šerti šeriù* ni mogo-

ča (pri Fraenklju: unwahrscheinlich), ki jo Bezlaj samo dopušča, in še to na koncu geselskega članka, kar ni nevažno. Ne vem, ali razglabljanje o sekundarnem psl. dial. **krъmъ* (prim. ukr., br., stpolj., slš.), analognem po ide. **kr̥mā*, in ne o direktnem razvoju iz ide. **kor-mó-s* (s funkcionalnim ekvivalentom v lat. *cēna* 'jed'), res izhaja iz uvodnih podmen, saj ne vidim, da bi imela tu slovenščina ponuditi kak otipljiv podatek ali dokaz, tembolj, ker sln. *krmec/krmek* 'prašič za rejo' pisec nikjer ne omenja.

2.1.2 *kr̥ma II* 'puppis': Avtor se glede morfologije sklicuje na svoj članek v KZ 96 (1982/83) in svojo razlago iz **kr̥p-*, lat. *corpus* povzema v sklepu o treh različnih tvorbah pri sln. besedah *k/Krma*. (Članek, ki bi vseboval novo razlago, bi bil seveda sprejemljiv.)

2.1.3 *Krma III*: Ob Bezlajevi domnevi o predromanskem izvoru in zvezi z alb. *karmë* 'cliff, wall' pisec na podlagi etimološkega izvajanja te besede iz starega coll. **karp-nā* šteje to etimološko povezavo za »a counsel of despair«, ker da gre za čisto alb. glasovna pravila, ki zahtevajo strogo omejitve na suponirani vir. (Ali ta element zadošča za objavo, naj presodi indogermanist.)

2.2 *kāšelj*: Ne vidim pravega smisla za ta zapis, če je mišljen kot neposredni dokaz za obliko brez vmesnega samoglasnika, ker gre samo za grafično realizacijo istega glasovnega sklopa, kot pri *kashel* (16. st.), kar ugotavlja tudi pisec, in v stsl. *kašъlbъ*. Vmesni polglasnik je dokazljivo sekundaren, prim. **sl'* > *šlj* in *ъ* namesto fonetično pričakovanega *ь* po slovanski zlogovni sinharmoniji.

2.3 *ógenj*: Enaka problematika kot pri *kāšelj*, tj. dvomljiva je direktna poveza-va besedne oblike *oghgn* (izg. *ogñ*) iz Alasie in csl. *ognъ*. Bolj upravičena bi bila lahko kritika domneve, da je razloček v vzglasnem vokalizmu med *ognъ* in lit. *ugnis*, let. *uguns* 'ogenj' (Bezlaj: morda posledica jezikovnega tabuja, ki je pogosto bolj domnevan kot eksaktno dokazljiv. Pisec tudi po nepotrebnem sproža polemiko o *vat-ri*, ki se ne nanaša na geselno besedo, ampak je omenjena le v zvezi s sln. dial. besedo *vajer* 'ogenj' (Ilirska Bistrica). Še bolj nesmiselno pa je v tem kontekstu razpravljanje o fonetičnem razvoju besede **výgñb* (iz **ūgnjo-* < **ugnjo-* < **ungnjo-* < **ŋgni-o-*), ki sploh še ni geselsko obdelana, ampak Bezlaj nanjo le napoti.

2.4 *ôglje*: Podobno kot v prejšnjih dveh primerih se pretirava glede pomena oblike *ogl* (Pohlin). Nepoznavanju ali površnosti gre pripisati piščev ugovor, da beseda *ôgel* ne sodi v to geslo, saj gre za 'die Kohle' (Pleteršnik I, 797) in ne kot je pisec napak razumel za 'angulus'. Ker hipotezo o predindoevropskem izvoru te besede štejejo za manj verjetno tudi nekateri drugi etimološki slovarji (npr. H. Schuster-Šewc, 1699), ostane edini realni ugovor glede pretesnega opiranja na Pisanija.

3.0 S k l e p i: Iz povedanega je mogoče razbrati, da gre za članek, v katerem med napovedanim v uvodu in prikazanim v članku ni prave notranje zveze in tudi zelo obrobne pripombe v pretežni meri niso stvarne, ker temeljijo na šibkem poznavanju slovenske jezikovne zgodovine in izhajajo iz irelevantnega jezikovnega materiala in je potemtakem tudi njihov pomen za slovansko in ide. historično jezikoslovje več kot vprašljiv. Morda imajo določeno vrednost bibliografska dopolnila, čeprav gre samo za opozorila na piščeve lastne etimološke rešitve. Pa še ta so zlasti v primerih, ko so bila objavljena po izidu slovarja, vprašljiva, če jih razumemo v kontekstu uvodno navedene trditve, da »we must always remember that in the difficult days when Bezlaj was compiling much of his work there were many publications that

were simply not available across borders in the world«. Glede na povedano, sama ne bi priporočila objave tega znanstveno obrobnega teksta. Če bi se cenjeno uredništvo iz kakršnega koli dodatnega ali drugega razloga za objavo vendarle odločilo, priporočam, da objava v prvi številki nove revije, ki se mora šele uveljaviti z visoko znanstveno ravni, ni primerna.

Alenka Šivic Dular
Filozofska fakulteta v Ljubljani